

Čo hrá v našej duši?

Liturgia XIX. – Piesne po kázni

text: Ef 5,19-20

Začnime dnes starým, dobrým vtipom, ako otec číta žiacku knižku svojho syna: „Matematika, päť!“ Bum, syn dostal jednu poza uši. „Slovenský jazyk, päť!“ Bum, dostal druhú. „Spievanie, jedna.“ Bum, dostal tretíkrát. A syn s plačom: „Prečo som dostal? Ved' som mal jednotku...“ Otec: „Tak tebe bolo po dvoch päťkách ešte do spevu?!“

Ako sme na tom so spevom my? Zaspievate si niekedy? Alebo aspoň .. zapískate?

Každý z nás má nejaké obľúbené piesne, resp. hudbu. Hudba sa stala pevnou súčasťou aj našej liturgie. **Viete si predstaviť, že by sme – nespievali?** Nie iba že by sme niečo nespievali, ale nespievali by sme v kostole vôbec nič!

Práve teraz nám platia opatrenia, aké nám platia a aj pre bohoslužby je ponúknutá ako najpriechodnejšia verzia, teda režim – bez spevu. Vtedy by aj v najväčších katedrálach mohla byť obsadenosť na 50%, na polovicu. Keby sa vôbec, ale vôbec nespievalo.

Keď **cirkevný otec Augustín** stál pri rodení sa liturgie v slobodnejších časoch, teda po rímskom prenasledovaní a stretával sa s negramotnosťou ľudí, **povzbudzoval kresťanov, aby si biblické texty – spievali.** V tom čase približne vznikli antifóny a introity, kde sa časť biblického verša zaspievala napr. kňazom, alebo chórom (spevokolom) a druhou časťou odpovedalo celé zhromaždenie. Aby v tom Augustín ľudí povzbudil, hovorieval: **„Dvakrát sa modlí, kto spieva...“** Myslel tým nie iba také habkanie, hľadanie, ako to asi znie, ale keď sa biblický citát podložil melódiou, skôr sa zapamätal.

Dnes už máme pre spev počas bohoslužieb celkom iné dôrazy. Rôzne melódie neslúžia na to, aby sme si lepšie pamätali text. V spevníkoch máme na to texty s notami, a pritom už všetci vieme čítať. Na rozdiel od najstarších rokov letopočtu.

Otáznym sa však stáva náš postoj k spevníkovým piesňam. Ja viem, že mnohé majú 500 rokov, ba jedna, dve sa nájdu i viac než 1000 rokov staré. Hoci my sme dnes naučení na modernú popmusic, nie je na druhej strane *krásne, že dokážeme zaspievať aj také staré – volajú sa: chorály, a to gregoriánske, alebo ambroziánske?*

No schválne, nechceli by sme vedieť, aké piesne spieval napr. taký Pán Ježiš, keď po poslednej večeri s učeníkmi zaspievali pieseň (Mt 26,30)? Ja by som celkom rád poznal, čo a ako spieval On a Jeho apoštoli... :)

A že prvá cirkev rada spievala, to čítame z viacerých biblických textov. **Apoštol Pavel** v dvoch svojich listoch (Ef 5,19; Kol 3,16) **kresťanom radí, aby medzi sebou „s radosťou a jasaním“ používali „žalmy, hymny a duchovné piesne“.** Volá k tomu aj nás.

Náš život sprevádza hudba. Počúvame ju v rádiu, dávajú ju v televízii, mladí majú na ušiach slúchadlá pomaly celý deň a ide im *playlist*, zoznam ich obľúbených skladieb.

Brat, sestra, **čo hrá v tvojich ušiach, čo hrá v tvojej duši? Pán Boh ťa volá, aby si spieval Jeho piesne!**

Možno povieš, že ty nevieš spievať, že spievaš možno aj falošne. Preto keď sa spievajú v kostole piesne, tak ty iba počúvaš a si ticho. Musím ti povedať, že pre Pána Boha je každý spev, ktorý vychádza zo srdca, pekný, aj keď možno nie je nádherný ako Pavarottiho alebo Dvorského. **Pán Boh ťa takým stvoril a takého ťa aj povoláva do toho, aby si ho chválil.** A keď budeš Pána Boha chváliť nie iba v mysli, ale aj nahlas, tak môžeš počítať s tým, že ti On sám dá silu k spevu a tvoj spev bude krajší.

Spev na službách Božích je typický pre našu evanjelickú cirkev. V časoch reformácie sa v latinskej omši spievali iba liturgické časti a niektoré spevy spievali iba na to určení speváci. Luther zaradil do evanjelických bohoslužieb hneď niekoľko piesní, najprv dve, potom viac

a my dnes máme až štyri, päť! Každá má svoj zmysel, dokonca aj umiestnenie na službách Božích nie je náhodné.

Po tejto kázni nás čaká pieseň *ES 356 Pánovi zvučne spievajme*. Autorom textu je jeden z prekladateľov českej Kralickej biblie! Volal sa *Jiří Strejc* a presne dnes je výročie jeho smrti (†1599). V jeho piesni si za chvíľu pripomenieme, že **máme spievať zvučne a radostou**. Presne podľa rady dnešného biblického textu. Tak sa potom pri speve v myšlienkach vráťme do tejto kázne.

Ani pieseň, ktorú sme pred chvíľou dospievali, pred kázňou, nie je nijako nesúvisiaca s dnešným dňom. Bola to pieseň *ES 231*, ktorej autorom je náš slovenský dejateľ *Ján Kollár*. Spievali sme ju aj preto, lebo zajtra uplynie 170 rokov od jeho smrti.

Každá jedna pieseň je o niečom. Každá má svoj význam, o niečom hovorí, má svoju históriu a svoj príbeh. Teda aspoň tie naše, v spevníku. Naši dedovia ich niekedy používali ako takú malú Bibliu. Čítať dobre nevedeli, ale spievať zo spevníkov – to dokázali.

Skúsme aj my – a je to navyše biblické, tak nám to radí apoštol – viac priľnúť k spievaným pokladom, ktoré máme. **Hudba k duchovnému životu patrí.** Hudba patrí k akémukol'vek životu, veď nás každý deň obklopuje svetská zábavná hudba. Lenže my sme kresťania. My by sme mali poznať to, čo je naším duchovným hudobným pokladom.

Možno niekto povie, že zažíva ťažké dni svojho života a vôbec mu nie je do spevu. Dobré, celkom určite nám niekedy nie je do spevu, aspoň nie veselého. **Apoštolská rada kresťanom v našich dvoch biblických veršíkoch pokračuje tým že máme hľadať, za čo máme Pánu Bohu dobrorečiť, za čo Mu ďakovať.**

Kto nie je duchovne blízko pri Pánu Bohu, ten nevidí, za čo byť Pánu Bohu vd'ačný. Taký človek má problém aj naformulovať myšlienky do krátkej modlitby.

Apoštol hovorí, že všetko, čo sa nám dostáva, zvlášť duchovné hodnoty, sú dôvodom na to, aby sme ich prijímali s vd'ačnosťou. A že ich je dostatok, to asi nemusíme zdôrazňovať.

Pod', človeče, brat, sestra. Spievaj s radostou a jasotom, ak neprežívaš čierne dni. Pretože život od Pána Boha je nádherný a úžasný! No **spievaj duchovné piesne možno iného rázu vtedy, ak si zbitý, polámaný,** že kľáčiš na kolenách alebo sa tvoj pohľad derie odkiaľsi z dna, kam si spadol. **Pod' a pridaj svoj hlas k tým, čo chvália Pána Boha. Veď On ti dáva, už teraz ti dáva pozdvihnutie a vzrast!** Amen.

Téma kázne „Piesne po kázni“ ako 19. časť série kázni (už od r. 2018) sa priamo nevenuje liturgickému umiestneniu piesne po kázni v evanjelickej bohoslužbe. Na to by musela byť skôr prednáška, kázeň musí ostať zvest'ou.

V reformačnom snažení ako jedného z najväčších cieľov reformácie bola aj zmena bohoslužby z rímskej omše, kde Luther (na rozdiel od Zwingliho, ktorý radikálne radšej všetko zrušil a vytvoril nové) starostlivo poodstraňoval nesprávne veci a na pevnejšie miesto postavil kázeň ako živé slovo Boha (Barth). Vývoj to však bol dlhodobý a ako prejav života sa musia bohoslužby meniť a zlepšovať neustále, aj dnes. Luther najprv doplnil do omše dve piesne (Kyrie – najprv 9-veršové, potom 3-veršové - a medzi epištolou a evanjeliom nahradil dovtedajší graduál piesňou), potom pribudli počas prijímania Večere Pánovej.

Dnes máme v našich slovenských ev. sl. Božích 4 piesne, niekde poslednú, pokáznú „roztrhnutú“ pieseň upravili radšej na dve samostatné, hoci veršovo kratšie (aj my).

výklad textu:

Vybraté dva verše sú súčasťou jednej jedinej vety, ktorú tvoria verše: 15-21. Celkom presný, doslovný a preto aj pomerne ťažko zrozumiteľný preklad nájdeme v Rohačkovom preklade, tam sa rovno naše verše začínajú aktívnym participiom (činným prídavným) „hovoriac si navzájom žalmami ..“. (Ani Roháček neodolal ale vložiť slovíčko „navzájom“, ktoré v gr. jazyku nie je. Zmysel však nemení.)

Celá 5. kapitola obsahuje parenetické rady, ako má kresťan žiť. V 15. verši apoštol priamo radí: „Prísne dbajte /v orig. „hľad'te teda starostlivo“/ .. ako si počínať /podľa ekum. prekl./ . A ako si teda počínať? Podľa: „vôle Pánovej“ – v. 16. Treba jej rozumieť.

V **18. verši** rada neopíjať sa k rozpustilosti ... ale radšej sa dajme naplniť Duchom. Tu si iste spomenieme na Sk 2,13.15-17, verš vyzýva k pravému dosiahnutiu duchovného života, nie všelijakými inými cestami (ako v sektách tranzom, drogami, podmanivou hudbou, a áno, aj alkoholom či iným).

V 18. verši je imperatív „buďte naplnení v Duchu“, potom v ďalších veršoch je vysvetlené troma participiami, ako to urobiť: v. 19: hovoriac v piesňach, v. 20. ďakujúc Bohu za všetko a 21. podriaďujúc sa jedni druhým.

v. 19: Naplnenosť Duchom vedie k radosti, čo sa odráža aj v chuti spievať. Alkohol a iná rozpustilosť vedie k perverzným piesňam, Duch Svätý vedie k piesňam oslavujúcim Boha – žalmom, hymnom a duchovným ódam (piesňam) – táto trojica sa potom objavuje ešte aj v Kol 3,16. Jednotlivé druhy ťažko rozlíšiť (Stott), viacerí autori ich rozlišujú rôzne. Môžeme ich charakterizovať napr.:

1. Žalmy – pod žalmami sa pravdepodobne mysleli modlitby z klasického žaltára /kniha Žalmov/, ale okrem nich boli známe aj iné skladby na spôsob žalmov (napr. Ž 151 v apokryfoch).

2. Hymny – iné piesne, ktoré nie sú žalmickými modlitbami, resp. nemajú historický, „biblický“ pôvod, ale sú modlitbami a najviac asi vyznaniami viery. Neskôr sa tento pojem používal pre označenie vôbec

3. Duch. piesne /gr. ódy/ - podľa niektorých ide o piesne používané v rámci cirkevných zborov počas liturgie, no môžu mať všeobecnejší charakter. Najmä spojenie „duchovné ódy“ nás vedieť k tejto myšlienke, že ide o všeobecnejšie piesne ako také, ale v tomto prípade s duchovným obsahom.

Radosť sa ďalej podľa verša prejavuje spevom a jasaním Pánovi v srdci – teda je ním naplnené vnútro a tá radosť vychádza von. Radosť (Pánovi) je základným ovocím Ducha svätého (G 5,22).

v. 20: V našom preklade je „dobrorečte“ (to by bolo v gr. eulogeite), ale tu je ďakujte (opäť v akt. partic.).

Ďakujte stále za všetko – môže viesť k otázke, za čo všetko máme ďakovať, Utley vo výklade píše, že by to bolo lepšie chápať v zmysle „vo všetkom“, nie „za všetko“ – v gr. texte hneď za tým nasleduje „v mene Pána nášho JK“ – tým sa pod „všetkým“ myslia veci duchovné, nie iba všeobecné „všetko“ a za toto máme ďakovať Bohu a Otcu. Pravdepodobne ide o frázu „Bohu a Otcu“, aj keď v nej môžeme hľadať spojenie, že ide o Boha, ktorý všetko stvoril a za toto všetko Mu máme vzdávať vďaky.

v. 21: V našom preklade je síce už začiatkom ďalšej perikopy, ale v gr. je dokončením vety a nasl. perikopa začína (so zamlčaným slovesom) až 22. veršom.

„... podriadení jedni druhým v bázni Kristovej.“ Teda v zmysle pokračovania v. 18 s tým, že na rozdiel od 19. a 20. verša tu máme participium pasívne /trpné/, nie aktívne.

Tento verš ale už nie je základom pre kázeň...

k výkladu:

Biblia (ev., ekum., Roh., gr.)

mob. aplikácie: Heb/gr interlinear Bible; My Bible

J. R. W. Stott: Efežanom Návrat 1992 (trans. 1979)

<https://preacherwin.com>

<https://biblehub.com>

<http://www.freebiblecommentary.org>

L.D.Reed: The lutheran liturgy, Philadelphia 1959

ku kázni:

myšlienky z: Codziennik biblijny, Słowo na dzień 17 stycznia 2022 r.